

suport del Patronat Soler i Palet. Fill d'una família modesta va acabar publicant una vintena d'obres abans de morir a l'edat de 57 anys, per la festa de la Candelera el 1958.

El llibre es va publicar per primera vegada l'any 1971 i ara gaudim d'una edició facsímil reeditada per la Fundació Torre del Palau. Aquesta reedició recupera el títol original, tot afegint "separatista dita" per tal de descriure la Guerra dels Segadors, ja que a les acaballes del franquisme, la paraula "separatista" encara era massa excessiva. I si en l'edició de 1971 hi havia una introducció de l'historiador Francesc Torrella Niubó, en aquesta s'afegeix un magnífic pròleg del nét de Cardús, Salvador Cardús i Ros.

En el pròleg, Cardús i Ros destaca que l'obra del seu avi està escrita de forma tenaç i rigorosa tal com era costum. Segons Cardús i Ros el llibre narra l'ocupació militar amb un assetjament constant a la població civil i l'aixecament del Corpus de Sang el 1640. Per Cardús i Ros, el detall amb què s'explica la situació d'aquests anys a Terrassa és impressionant i assenyala que aquest és un llibre imprescindible per si algú vol entendre com es vivia i en quines condicions.

El llibre està dividit en vint-i-tres capítols, més un apèndix i unes làmines que ajuden a interpretar la Terrassa d'aquella època. Al llarg dels capítols, no només es va desgranant com era la Terrassa de mitjans del segle XVII, sinó també la Catalunya que es va alçar contra Felip IV entre els anys 1640 i 1652, que va armar el seu propi exèrcit i que va buscar l'aliança amb França. La guerra, perduda per Catalunya, tingué com a efecte més perdurable la signatura del Tractat dels Pirineus l'any 1659 entre Castella i França, que va significar la mutilació del Principat pel traspàs del Rosselló, el Conflent i una part de la Cerdanya a la corona francesa.

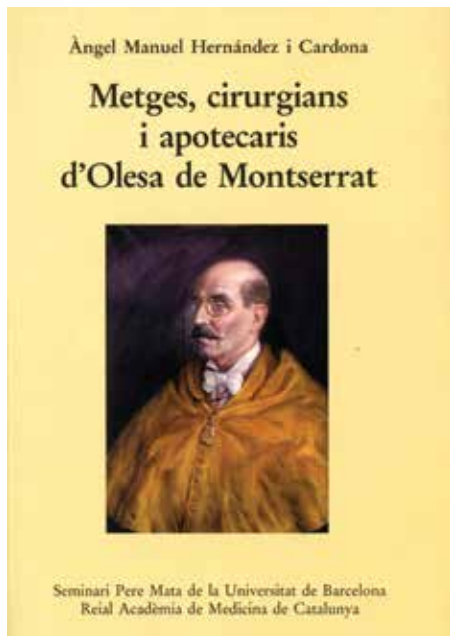
L'obra de Cardús és bàsica per comprendre tots els aspectes socials, econòmics, polítics i militars d'una vila que tenia uns 3.000 habitants, que a més dels episodis bèl·lics va viure un període de males collites, fam i pesta, i que després de la guerra va quedar totalment arruïnada. També és important per conèixer que el 1651 Terrassa va ser durant 5 mesos la capital de Catalunya, on van viure les principals autoritats, fugint d'una pesta que assolava Barcelona. L'any següent, però, es va estendre el seu contagi per la vila i va matar unes 300 persones. Abans, i a les acaballes de la guerra, les tropes franceses van ocupar i saquejar la vila i van executar una trentena de persones.

Marc Ferrer i Murillo

HERNÁNDEZ i CARDONA, Àngel Manuel; **Metges, cirurgians i apotecaris d'Olesa de Montserrat**. Barcelona: Seminari Pere Mata de la Universitat de Barcelona. Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya, 2013. Núm. 153. 472 pàgines. Dipòsit legal: B.14.096-2013.

Definit al pròleg del Dr. Jacint Corbella i Corbella com un llibre d'història assistencial, un tema encara poc estudiat, el que destaca de l'obra és sobretot la sistematització documental i les fonts que utilitza l'autor per presentar la biografia dels professionals sanitaris vinculats per naixement, residència o exercici a Olesa de Montserrat.

El treball s'encapçala d'una introducció sobre l'àmbit d'actuació de la recerca. Les primeres planes contenen unes clarificadorres dades de contextualització dels aspectes assistencials a la vila, així com la definició de les professions de metge, apotecari, farma-

cèutic i cirurgia. Les segueix una explicació succinta d'alguns dels episodis de crisi de salut pública al municipi montserratí, tals com epidèmies o malalties, i una descripció dels equipaments que històricament hi han existit per atendre els malalts.

El llibre té una estructura determinada per presentar el gran volum de dades que aporta. Se separa el text principal, que correspon a la biografia dels professionals localitzats dels segles XVI al XX, de l'extens corpus documental de notes i referències, fet que permet una aproximació al contingut molt més dinàmica i àgil.

Mereixedor del Premi Vila d'Olesa i escrit de forma impecable, el treball travessa la història moderna i contemporània del municipi resseguint la vida d'aquests professionals. Però també permet conèixer, i resulten molt curiosos, aspectes més desconeguts com ara els rígids sistemes d'ensenyament superior i de magisteri en medicina o la pràctica de l'ofici mèdic a l'entorn d'una població peti-

ta. Apareixen citats instrumentals, remeis i medecines, els mitjans de transport per als desplaçaments dels metges i les dificultats associades a la praxis mèdica i cirurgia en espais poc salubres. I es percep el tipus de medicina decimonònica i la visió higienista de molts d'aquests professionals, molt vinculada a la idea de progrés de la societat que havia de comportar també un home més sa.

L'obra conté la biografia d'uns cent cinquanta professionals agrupades segons l'ofici i ordenades cronològicament. El relat de cada una es construeix amb la informació obtinguda als arxius locals, nacionals, estatals o de l'estranger visitats per l'autor. En alguns casos les dades faciliten una narració més completa, en d'altres les migrades referències existents només situen un esbós del professional. Abunden sobretot les fonts notaries per la riquesa d'informació que aquest tipus de recurs pot aportar de la vida d'una persona i del model de societat en què vivia.

Les ressenyes s'aturen en personatges de rellevància per la seva activitat sanitària. Entre aquests es troba Josep Romagosa, nascut a Olesa i de carrera brillant com a metge-cirurgia arreu de l'Estat durant la primera meitat del segle XIX, nomenat després degà de Medicina a València, on té carrers dedicats al seu nom. O el cas de Salvi Almató, olesà de principis del vuit-cents i introductor de l'homeopatia. Destaquen també el metge catalanista Jaume Baltasar, participant a Les Bases de Manresa, o Francesc Carrera, regidor, metge especialista dels ossos i assidu visitant de la carnisseria del poble per observar les carcanades dels animals de consum.

És especialment interessant el cas de Teresa Campañà, que passà llargues temporades vivint a Olesa. Va ser una de les primeres dones que es va llicenciar en Medicina, ginecòloga d'especialitat i una de les pioneres

de la pràctica mèdica catalana. Estigué involucrada en els moviments avançats i de reivindicació feminista sorgits durant la segona República.

Tampoc s'escapa de la llista l'apotecari d'Olesa Jaume Bayona, que establí residència a Terrassa al segle XVII i que fou acusat injustament d'encunyar moneda falsa durant la Guerra dels Segadors.

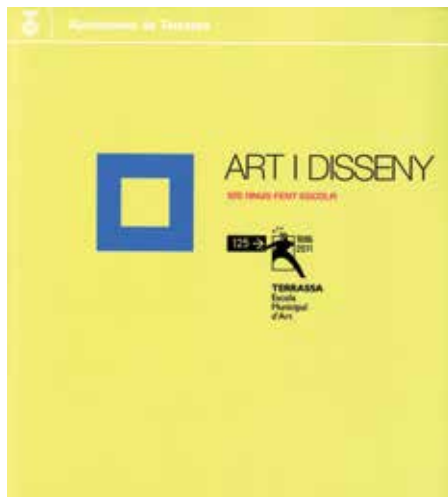
Però un dels casos més esperpèntics és el del catedràtic de Farmàcia, revolucionari progressista i resident a Olesa la primera part de la dècada de 1860, Joan Nepomucè Folch. Nomenat a dit, s'absentà reiteradament de la seva càtedra, fins que, després de nombroses pròrrogues, se l'apartà de l'exercici. Fent valer la seva militància revolucionària, durant el regnat d'Amadeu I se'l va readmetre. Tanmateix, va mostrar un interès molt més gran per la política que per la medicina.

L'autor també segueix algunes nissagues o generacions d'apotecaris del segle XVIII al XIX, com els Soler o els Carreras, i fa un repàs a la trajectòria de Salvador Broquetas a inicis els segle XVIII, que arribà a ser alcalde d'Olesa i fundador del balneari Broquetas a Caldes de Montbui, encara avui existent.

Amb un recull fotogràfic d'alguns dels biografiats i amb detalls dels documents utilitzats i imatges dels equipaments històrics relacionats amb la pràctica sanitària, l'obra conclou amb un vast recull de notes i referències de cada un dels personatges. És un corpus de citacions documentals i bibliogràfiques ordenades cronològicament que no solament permeten aproximar-se encara amb més detall a cada un dels professionals, sinó que donen fe del gran treball d'investigació que ha fet l'autor en aquesta excel·lent recerca.

Joan Pérez i Ventayol

AADD; **Art i Disseny-125 anys fent escola**. Terrassa: Escola Municipal d'Art, Patronat Municipal d'Educació de l'Ajuntament de Terrassa, 2012. 222 pàgines. Dipòsit legal: B-32.642-2012.

Art i Disseny-125 anys fent escola es va editar amb l'objectiu de commemorar la trajectòria d'un centre dedicat a la pedagogia de l'art i el disseny a la ciutat de Terrassa, que començà la seva singladura el 1886, com a Escola d'Arts i Oficis, seguí, des del 1940, com a Escola Municipal d'Arts i Oficis, aconseguí expedir la titulació oficial de Graduat en Arts Aplicades a partir del 1981, passant a denominar-se Escola Municipal d'Arts Aplicades, i que, des del 1990, es convertí en Terrassa Escola Municipal d'Art.

El llibre aglutina diversos escrits que ens permeten fer un còmode viatge per una cronologia descriptiva que narra els principals fets i esdeveniments constitutius de la trajectòria d'aquest centre docent artístic. De manera molt entenedora, Gemma Garcia i Llinares i Susanna Ortega i Margarit ens ofereixen dos capítols que constitueixen una